

LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ

Suport teoretic și exerciții aplicative

Cătălina Popa • Onorica Tofan • Gabriela Catrina • Mihaela Bahrin
Elena Corcăcel • Mirela Dragomir

colecția
**Înveți cu
plăcere**

Clasa a VI-a

Creativitate

Comunicare

Joc

Descoperire

Interculturalitate

CUPRINS

1	BINE AI VENIT ÎN CLASA A VI-A!	7
	<i>Micul Prinț - Elogiul candorii</i> de Nina Cassian	8
	<i>Povestea fără sfârșit</i> de Michael Ende	10
	<i>Crăiasa din povești</i> de Mihai Eminescu	11
2	ÎN ZBOR	13
	<i>Peștele-pasăre</i> de Simona Popescu	14
	Cuvinte-cheie. Temă. Idee principală. Idee secundară	18
	Planul simplu de idei. Planul dezvoltat de idei. Rezumatul	20
	Acțiune, timp și spațiu	23
	Textul narativ-descriptiv. Etapele scrierii	25
	Enunțul. Punctuația enunțului. Propoziția	27
	Conceperea și înțelegerea textului oral. Parafrizare, informații explicite, implicite, rezumare	28
	Vocabularul. Cuvântul, unitate de bază a vocabularului	30
	Cuvântul și contextul. Forma și sensul cuvintelor. Rolul contextului în formarea sensului	31
	Sinonimele. Antonimele	32
	Omonime. Cuvinte polisemantice	34
	Câmpul lexical	36
	Limba standard. Normă și abatere. Limbă vorbită, limbă scrisă	37
	Variații ale formelor și ale sensului în timp	38
	Proiect tematic – <i>Valori morale și modele umane în legendele popoarelor</i>	39
	RECAPITULARE	40
	EVALUARE	43
3	E-FABULE	45
	<i>Leul deghizat</i> de George Topîrceanu	46
	Autor, narator, personaje	49
	Roluri în comunicare. Reguli de acces la cuvânt. Contextul de comunicare	51
	Textul nonliterar. Participanți. E-mailul	53
	Textul explicativ	55
	Alfabetul limbii române. Ordonarea cuvintelor după criteriul alfabetic	56
	Tipuri de sunete. Corespondența sunet-literă	57
	Diftong, triftong, hiat	59
	Silaba. Despărțirea în silabe. Accentul	60
	Proiect tematic – <i>Cartea înțelepciunii</i>	61
	RECAPITULARE	62
	EVALUARE	65

4	AVENTURA NE CHEAMĂ!	67
	<i>Cireșarii. Cavalerii florii de cireș</i> de Constantin Chiriță	68
	<i>Inocenții</i> de Ioana Pârvulescu	70
	Narațiunea la persoana a III-a și la persoana I	74
	Momentele subiectului	76
	Textul narativ	78
	Verbul. Verbe predicative, verbe auxiliare, verbul copulativ a fi	79
	Modul indicativ. Modul imperativ. Timpurile modului indicativ	81
	Modul conjunctiv	86
	Modul condițional-optativ	87
	Posibilitățile combinatorii ale verbului cu prepoziția	89
	Textul narativ nonliterar. Știrea	90
	Scrisul de mână, așezarea în pagină – jurnalul	91
	Interes, curiozitate, implicare, cooperare	93
	Proiect tematic – <i>Obiceiuri de iarnă la români</i>	95
	RECAPITULARE	96
	EVALUARE	101

5	DESTINATAR: COPILĂRIE	103
	<i>D-I Goe...</i> de Ion Luca Caragiale	104
	Dialogul în textul literar	111
	Transformarea vorbirii directe în vorbire indirectă	113
	Descrierea unei emoții. Scrisoarea	114
	Actele de limbaj. Perechile de adiacență	116
	Dialogul în textul multimodal	118
	Substantivul. Substantive colective. Substantive defective	121
	Cazurile substantivului. Cazul nominativ. Cazul acuzativ	123
	Cazul dativ. Cazul genitiv. Articolul genitival	125
	Cazul vocativ	127
	Articolul	128
	Substantivul – aplicații	130
	Proiect tematic – <i>Limba română în Europa</i>	131
	RECAPITULARE	133
	EVALUARE	137

6	ARGUMENTE DE PRIMĂVARĂ	139
	<i>Primăvară în glumă</i> de Otilia Cazimir	140
	Personificarea, comparația, epitetul, enumerația	142
	Rima, strofa, măsura versurilor, ritmul	144
	Descrierea unui fenomen. Stil. Elemente auxiliare în scriere	146
	Importanța dicției în comunicare. Inteligența emoțională	148

Pronumele personal. Pronumele personal de politețe	150
Pronumele reflexiv	153
Textul argumentativ	155
Texte discontinue – tabele, grafice	157
Adjectivul	159
Articolul demonstrativ	161
Numeralul cardinal. Numeralul ordinal	162
Adverbul	163
Proiect tematic – <i>Tradiții de primăvară</i>	165
RECAPITULARE	166
EVALUARE	169

7 ROMÂNIA PITOREASCĂ 171

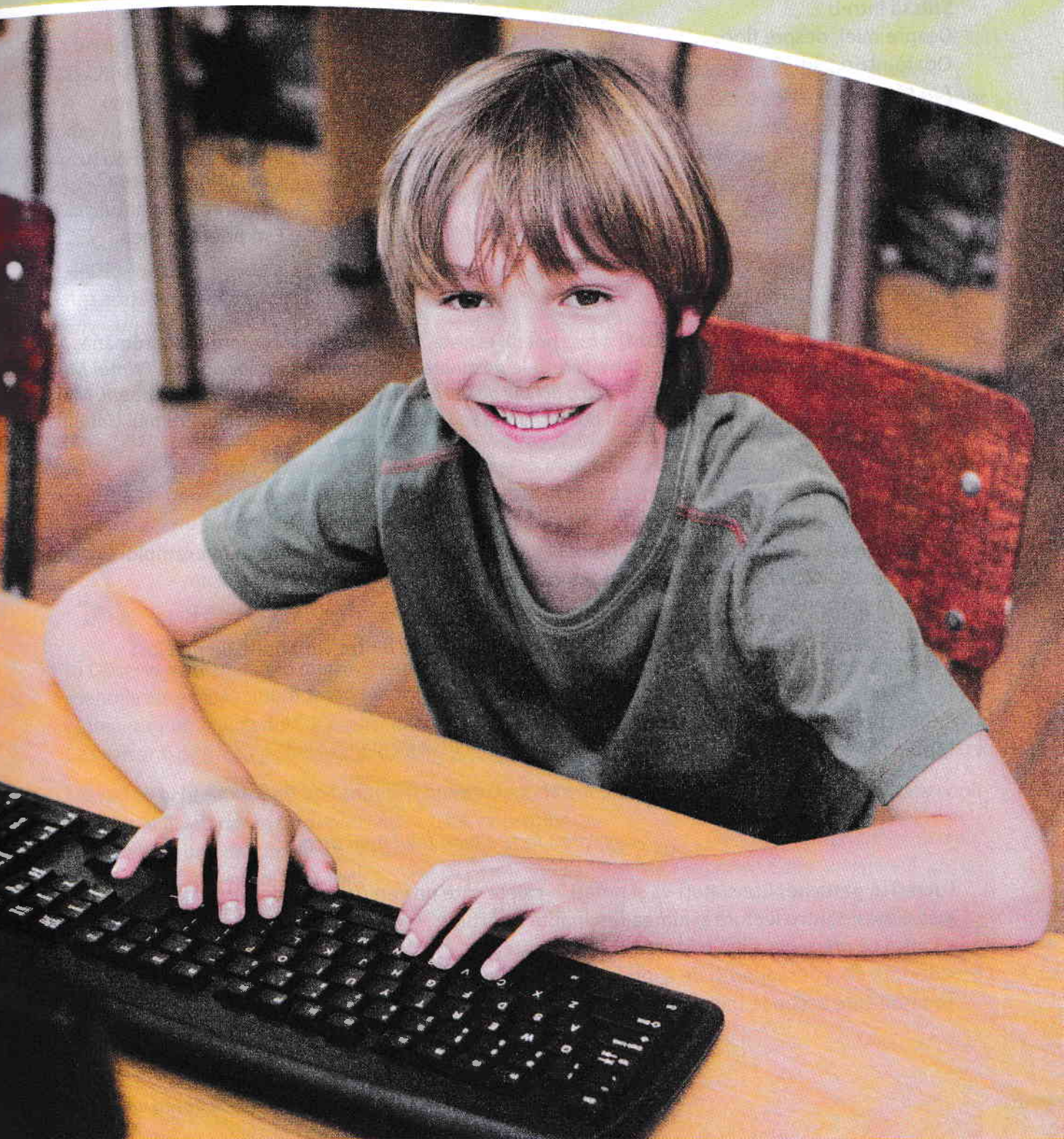
<i>Ostrovul Mare. Ruini după Alexandru Vlahuță</i>	172
Textul nonliterar descriptiv	175
Reprezentări mentale, integrarea informațiilor în propriul univers cognitiv și afectiv	177
Predicatul verbal	178
Predicatul nominal. Acordul numelui predicativ	179
Subiectul exprimat	182
Subiectul neexprimat. Acordul predicatului cu subiectul	183
Atributul	184
Complementul. Circumstanțialul. Complementul direct	186
Complementul indirect	187
Complementul prepozițional	189
Circumstanțialul de loc. Circumstanțialul de timp. Circumstanțialul de mod	190
Funcții sintactice – aplicații	193
Proiect tematic – <i>România, țara mea de dor</i>	195
RECAPITULARE	196
EVALUARE	199

8 BUN VENIT, VACANȚĂ! 201

RECAPITULARE FINALĂ. <i>Ploaia</i> de Alice Călugăru	202
<i>Povestea Marii Zăbovitoare</i> de Paige Britt	204
Bun venit, vacanță! <i>Feluri de filozofii în părculețul de copii</i> de Grete Tartler	207

BINE AI VENIT
ÎN CLASA A VI-A!

1

Micul Prinț Elogiul candorii

de Nina Cassian

Știu să întreb
Despre mie, despre flori.
Odată-ntr-o pădure
Am sărutat un izvor.

Știu ce uimită-i
Culoarea albastră.
Am o grădină
Și o fereastră.

Mai am și o carte
Foarte subțire
În care nu-ncap
Decât o iubire.

Pot să-mi iau locul
Lângă tine, pe stea?
— Da, spuse prințul,
Ești prietena mea.

Nina Cassian (1924-2014) a fost poetă, eseistă, traducătoare și compozitoare română. A publicat peste 50 de cărți, între care cele destinate copiilor ocupă un loc aparte: *Prințul Mi-orlau*, *Jocuri de vacanță*, *Povestea a doi pui de tigru numiți Ninigra și Aligru – și alte poezii*. Mai mult, a inventat un nou limbaj poetic: limba spargă. A primit, printre altele, Premiul Uniunii Scriitorilor, în 1969.

1. Citește cu voce tare poezia, folosind intonația potrivită.
2. Notează în caiet emoțiile simțite în timpul lecturii, folosind culori diferite, ca în exemplul următor: Citind poezia Ninei Cassian, am simțit **melancolie**.
3. a) Transcrie versurile despre care consideri că ți s-ar potrivi.
b) Motivează-ți oral alegerea. Poți folosi una sau mai multe dintre variantele de mai jos:

se potrivesc stării mele de spirit din acest moment.

Aceste versuri

se referă la una dintre pasiunile mele.

răspund la o întrebare care mă frământă de mult timp.

exprimă foarte bine felul meu de a fi.

4. **Lucrați în pereche!** Consultați-vă și notați în caiete câte un vers/un grup de versuri care se referă la:
  - pasiunea pentru lectură și lumea fascinantă a cărților;
  - faptul că prietenia alină tristețea și singurătatea;
  - dorința de a descoperi și de a înțelege lumea din jur;
  - natura care ascunde mistere nebănuite.

5. Completează poezia cu alte două strofe, scrise în aceeași tonalitate. Vei respecta structura:

Știu să .....

Odată .....

Știu .....

Am .....

6. Lucrați în pereche!

a) Citiți cu atenție fragmentele de mai jos din cartea *Micul prinț* de Antoine de Saint-Exupéry:

Așa am trăit eu, stingher, fără să am cu cine sta într-adevăr de vorbă, până când, o dată, acum șase ani, am rămas în pană în pustiu Sahara. [...] Eram mai singur chiar decât naufragiatul pe o plută, în mijlocul oceanului. Așa că vă închipuiți uimirea mea, când deodată, în revărsat de zori, m-am pomenit că mă trezește un glăscior ciudat. Rostea:

— Te rog... desenează-mi o oaie!

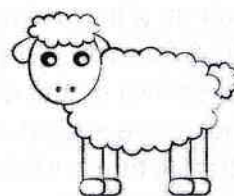
— Cum?

— Desenează-mi o oaie...

Am sărit în picioare, ca lovit de trăsnet. M-am frecat bine la ochi. Am privit cu luare-aminte. Și-am văzut un omuleț cu totul nemaipomenit, care mă scruta cu gravitate. [...]

Mi-ar fi plăcut și mie să încep această povestire în felul basmelor. Mi-ar fi plăcut să spun așa: „A fost odată un mic prinț, care trăia pe o planetă doar cu puțin mai mare decât el și care simțea nevoia unui prieten...” Astfel, acelor ce știu ce-nseamnă viața, totul le-ar fi apărut cu mult mai plin de adevăr. [...]

Pe planeta micului prinț crescuseră dintotdeauna flori ca toate florile, împodobite doar cu câte o singură cunună de petale, și care se mulțumeau cu foarte puțin loc, și care nu supărau pe nimeni. Răsăreau de dimineață, printre ierburi, și pe urmă, seara, se stingeau. Aceasta însă încolțise într-o bună zi dintr-o sămânță adusă de nu se știe unde, iar micul prinț luase foarte îndeaproape seama la creșterea mlădiței celei noi, care nu se asemuia prin nimic cu celelalte mlădițe. [...] Micul prinț, văzând bobocul uriaș ce se împlinea sub ochii lui, simțea că trebuie să se ivească dinlăuntru o minune de făptură...

b) Observați asemănările dintre cele două texte și completați în caiete un tabel, în care veți nota fragmentele care corespund.

c) Realizați un dialog de 6-8 replici în care să vă exprimați părerea despre motivul pentru care Nina Cassian ar fi putut alege drept sursă de inspirație pentru poezia sa cartea lui Antoine de Saint-Exupéry.

7. Lucrați în echipă! Grupați-vă câte cinci și realizați un colaj despre importanța lecturii în viața copiilor, căruia îi veți da un titlul potrivit. Acesta va conține:

- citate celebre despre lectură/carte/creație literară, care v-au impresionat în mod deosebit;
  - afirmații originale sau versuri proprii despre rolul lecturii în viața voastră;
  - desene, imagini, decupaje care să ilustreze importanța lecturii.
- Prezentați toate lucrările într-o expoziție cu titlul *Citesc, deci exist.*

*Citește! Numai citind mereu,
creierul tău va deveni un la-
borator nesfârșit de idei.*

(Mihai Eminescu)

*Trăim atâtea vieți câte cărți
citim.* (Mario Vargas Llosa)

Povestea fără sfârșit

de Michael Ende

Bastian își dădu seama că tot timpul se uitase fix la cartea pe care o avusese în mână domnul Koreander și care acum se găsea pe fotoliul din piele. Îi era cu neputință să-și ia ochii de la ea. Avea impresia că din ea pornea un soi de forță magnetică ce-l atrăgea irezistibil.

Se apropie de fotoliu, întinse mâna, atinse cartea – și în aceeași clipă ceva înăuntrul său făcu „tac!” – ca și cum s-ar fi închis o capcană.

Bastian avea sentimentul nedeslușit că, odată cu atingerea cărții, începuse ceva irevocabil ce-și va urma cursul de aici înainte.

Ridică volumul și-l privi pe toate părțile. Era legat în mătase arămie și lucea când era înclinat într-o parte sau alta. Răsfoindu-l în grabă, văzu că textul era tipărit cu două feluri de litere. Nu părea să conțină poze, avea în schimb inițialele mari și minunate ilustrate. Uitându-se încă o dată mai bine la scoarțe, descoperi pe ele doi șerpi, unul deschis și unul închis la culoare, mușcându-și unul altuia coada și alcătuind astfel un oval. Iar în oval era scris cu litere ciudate, întortocheate, titlul: POVESTEA FĂRĂ SFÂRȘIT.

E un lucru tare misterios cu pasiunile omenești, iar în cazul copiilor totul se petrece la fel ca în cazul celor maturi. Cei copleșiți de o pasiune n-o pot explica, iar cei ce nu au trăit niciodată ceva asemănător nu pot înțelege. [...]

În cazul lui Bastian Balthasar Bux pasiunea erau cărțile.

1. Alege, din următoarea listă, două teme prezente în fragmentul citat din *Povestea fără sfârșit*: **familia, aventura, timpul, lectura, natura, prietenia, copilăria**. Transcrie câte două secvențe de 5-10 cuvinte pentru a ilustra fiecare temă selectată.
2. Notează, într-un enunț, numele complet al personajului principal al acțiunii și pe cel al unui personaj secundar.
3. Completează următoarele enunțuri cu informațiile din text:

a) Cartea se găsea pe	c) În volum, textul era .... și avea ....
b) Sentimentul pe care îl avea Bastian era că	d) Privind copertile, băiatul a descoperit ....
	e) Pasiunea lui Bastian erau ....
4. **Lucrați în pereche!** Alcătuiți planul dezvoltat de idei al textului.
5. Prezintă, într-un text de 100-150 de cuvinte, acțiunea din fragmentul de mai sus, respectând ordinea evenimentelor.
6. **Lucrați în pereche!** Imaginați un dialog de 6-8 replici între Bastian și domnul Koreander, în care băiatul își exprimă, pe rând, următoarele emoții:

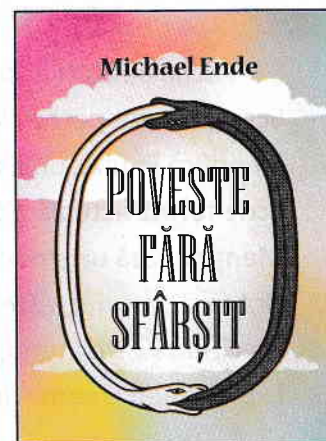
• încântarea de a descoperi cartea;	• entuziasmul față de aventura lecturii care îl așteaptă.
• curiozitatea față de conținutul acesteia;	
7. Scrie o compunere narativă, de 120-150 de cuvinte, în care să îți imaginezi ce se întâmplă după ce Bastian deschide cartea. La acțiune va participa și un alt personaj, inventat de tine.
8. Explică rolul virgulei și al cratimei în enunțul subliniat, în text.

9. Notează câte un sinonim pentru următoarele cuvinte din text: *se găsea, soi, nedeslușit, văzu.*
10. Precizează, în scris, modul și timpul verbelor din secvența: *Bastian avea sentimentul nedeslușit că, odată cu atingerea cărții, începuse ceva irevocabil.*
11. Alcătuieste oral două enunțuri, în care verbele de la exercițiul anterior să fie la modul indicativ, timpul prezent.
12. Selectează din ultimele trei enunțuri ale textului de mai sus:
  - a) un substantiv articulat hotărât;
  - b) un numeral cardinal cu valoare adjectivală;
  - c) un articol nehotărât;
  - d) o prepoziție;
  - e) două pronume personale la aceeași persoană, dar de gen diferit;
  - f) un adjectiv la gradul de comparație pozitiv.
13. Scrie o propoziție dezvoltată în care să existe, în ordine: subiect multiplu, atribut, atribut, atribut, predicat verbal.

14. Lucrați în echipă!

- Grupați-vă câte 6 elevi. Împreună veți crea o *Poveste fără sfârșit*.
- Primul dintre voi scrie, pe o coală albă, începutul unei istorisiri, fără a le mărturisi celorlalți cum și-a imaginat continuarea. Apoi adaugă, pe aceeași pagină, un desen sugestiv.
- Pe rând, fiecare membru al echipei continuă povestea, pe câte o foaie separată, completând cu o ilustrație adecvată.
- Niciunul dintre voi nu trebuie să creeze un final, lăsând posibilitatea unei continuări.
- Prezentați-le colegilor cele șase părți ale istorisirii voastre ilustrate și invitați-i să adauge propriul episod în *Povestea fără sfârșit*.

Crăiasa din povești

de Mihai Eminescu

Neguri albe, strălucite
Naște luna argintie,
Ea le scoate peste ape,
Le întinde pe câmpie;

S-adun flori în șezătoare
De painjen tort să rumpă,
Și anină-n haina nopții
Boabe mari de piatră scumpă.

Lângă lac, pe care norii
Au urzit o umbră fină,
Ruptă de mișcări de valuri
Ca de bulgări de lumină,

Dându-și trestia-ntr-o parte,
Stă copila lin plecată,
Trandafiri aruncă roșii
Peste unda fermecată.

Ca să vad-un chip, se uită
Cum aleargă apa-n cercuri,
Căci vrăjit de mult e lacul
De-un cuvânt al sfintei Miercuri;

Ca să iasă chipu-n față,
Trandafiri aruncă tineri,
Căci vrăjiți sunt trandafirii
De-un cuvânt al sfintei Vineri.

Ea se uită... Păru-i galben,
Fața ei lucesc în lună,
Iar în ochii ei albaștri
Toate basmele s-adună.

1. Citește poezia și privește cu atenție ilustrația alăturată. Identifică în imagine trei elemente care apar menționate și în text și prezintă-le oral.
2. Scrie cinci versuri în care sunt menționate culori.
3. Transcrie din text o personificare și o comparație.
4. Completează citatul următor cu **o comparație** și **o personificare**, create de tine:

• S-adun flori în șezătoare ....

5. Transcrie din text un vers care exprimă o emoție, pe care o vei numi. Găsește pe luna din imagine, cuvântul potrivit pentru emoția pe care ți-o provoacă fiecare dintre următoarele fragmente din poezie:

florile care *anină-n haina nopții/boabe mari de piatră scumpă*

lacul pe care *norii au urzit o umbră fină*

ochii albaștri ai crăiesei, în care *toate basmele s-adună*

Scrie pe caiet perechile formate.

6. Identifică în text, oral, trei termeni din câmpul lexical (semantic) al *misterului*.
7. Scrie forma actuală a cuvintelor *s-adun*, *painjen*, *să rumpă*.
8. Menționează un sinonim potrivit pentru sensul din text al cuvântului *fină*.
9. Notează, în caiet, câte un antonim pentru cuvintele *au urzit*, *aruncă*, *aleargă*.
10. Precizează câte litere și câte sunete conțin cuvintele *chip*, *cercuri*, *lucesc*, *ochii*.
11. Explică rolul cratimei în versul: *Cum aleargă apa-n cercuri*.

12. Lucrați în pereche!

a) Completați un tabel asemănător celui din dreapta cu substantive potrivite, din poezie.

b) Selectați, din text, adjectivele corespunzătoare pentru trei dintre substantivele notate.

Planul terestru	Planul cosmic	Lumină	Întuneric
....	....	....	....

13. Identifică, în text, un substantiv articulat hotărât, un articol nehotărât și o prepoziție.
14. a) Notează modul, timpul, persoana și numărul verbului din secvența *Trandafiri aruncă roșii/ Peste unda fermecată*.
b) Scrie formele aceluiași verb pentru alte cinci timpuri diferite.
15. Precizează funcția sintactică a cuvintelor subliniate în următorul vers:
Lângă lac, pe care norii/ Au urzit o umbră fină.
16. Recitește poezia *Crăiasa din povești* de Mihai Eminescu și, pornind de la imaginea creată, scrie o compunere în care să descrii un tărâm fermecat. În compunerea ta, trebuie:
  - să folosești patru structuri/expresii selectate din poezie, pe care le vei sublinia cu o linie;
  - să incluzi o comparație și o personificare create de tine, pe care le vei sublinia cu două linii;
  - să exprimi emoțiile pe care ți le trezește natura în acel moment;
  - să respecti structura specifică unei compuneri;
  - să te încadrezi în minimum 150 de cuvinte;
  - să dai un titlu expresiv textului creat de tine.

melancolie
fericire pasiune
încântare dor
plictiseală
măhnire
neliniște

Peștele-pasăre

de Simona Popescu

(cea mai scurtă poveste cu *aripi* și *lăcrimă* pentru fetele – dar și băieții – care și-au dorit măcar o dată în viață să aibă aripi)

A fost odată ca niciodată un pește visător, dar oarecare, cenușiu, chiar cam urâtel, din cauza ochilor bulbucați. Printre atâția pești *emo*, *scene*, *punk*, *hippie*, *cool*, el nu avea nicio calitate. Era... peștele fără calitate. În plus, spre deosebire de alții, care umblau în clanuri mari, în bancuri și găști peștești¹, el era un biet orfan. Se pierduse de familia lui când nici nu făcuse bine ochi, nu-și mai amintea nimic, crescuse așa, mai mult din mila unora, altora.

Orice copil de pește, ca orice copil de nepește, are niște modele în viață. El nu și le găsisese totuși printre ai lui, ci în cu totul altă parte, la păsările cerului. Sigur, când era mai mic privise cu admirație și teamă spre peștele Pegasus, care arăta ca un scorpion tăvălit prin susan și cu aripi transparente, ca niște jumătăți de meduză întinse peste niște picioare ca de păianjen. Sau la Peștele-înger, atât de frumos, mai ales cel de culoare albastră. Ce ciudat, deși i se spunea „peștele-înger”, nu avea înotătoarele prea dezvoltate, mai degrabă avea „aripi”. Piranha sau Pisica-de-mare sau Vulturul-de-mare, ăștia din urmă chiar da. Cu admirație se uita la ei. Să „zbori” prin apa adâncă, să planezi printre ape, acesta era și visul lui. Vulturul, mai mult ca o farfurie zburătoare decât ca o pasăre...

Frumooooos, dar, totuși, el ar fi vrut să zboare prin aer, nu doar prin ape, să zboare ca albatrosul, de pildă, pe care el îl urmărea cu încântare de sub pelicula de apă, în diminețile de vară. „Cum să-ți dorești să fii pasăre?”, se întrebau vecinii lui, prietenii lui, care sfârșiră prin a-l socoti nebun. Dar, până la urmă, nu era el singurul ciudat al apelor. În istoria mărilor fuseseră și alții care și-au dorit să fie mai mult decât le-a hotărât soarta. Toată lumea subacvatică știa povestea Miciei Sirene, care a trebuit să-și vândă vocea ca să scape de jumătatea de corp de pește și să primească în schimb niște picioare de om. El ce sacrificiu ar fi putut face? N-avea nimic de dat, pentru că nu avea nicio calitate! Prima dată când a văzut, prin apa transparentă, păsările cerului, a crezut că sunt îngeri. Apoi s-a tot gândit că îngerii sunt oameni cu aripi, or păsările nu erau oameni. Așadar existase Mica Sirenă care ar fi vrut să fie om și există oameni care vor să fie păsări și se fac îngeri, nu? Dar îngerii sunt oameni cu aripi doar după ce mor. În micuțul cap de pește cu ochi bulbucați se lăsă o visare grea, cu ochii deschiși (de fapt, așa visează peștii, cu ochii deschiși). „Oare peștii, după ce mor, se fac și ei îngeri?”, se întrebă el. „Pești îngeri? Peștii au îngeri păzitori? Îngerii păzitori ai peștilor sunt niște pești cu aripi?”. Văzându-i gândurile (că așa e la pești, ei văd gândurile celorlalți, nu vorbesc, peștii fiind muți!), semenii lui peștești se tot mirau, cu milă.

Atât de mult și-a dorit peștele cenușiu să fie pasăre, încât și-a înălțat dorințele spre Mama Natură. Când nu mai spera nimic, a simțit cum înotătoarele pectorale² cresc și, cu ele, o dorință uriașă de a se arunca spre prăpastia cerului, în sus. Într-o bună zi, își luă inima-n dinți, tot avântul și... tâșni, tăie straturile de apă până la suprafață, înaintă destul de mult pe cărarea lichidă, șerpundu-și coada cea puternică.

¹ *peștesc*, *peștești* (termen creat de autor) – Din neamul peștilor; care aparține peștilor.

² *pectoral*, -ă adj. – Referitor la piept, parte a corpului.

Apoi urmă... desprinderea. Se trezi acolo în aer, deasupra apei, întinse bine înotătoarele care se arătară a fi aripi, aripi adevărate, albastru-transparente, ca de sticlă, și pluti frumos în aerul sclipitor, în lumea păsărilor, a fluturilor și-a libelulelor cu care el, solzosul, iată că se înrudea, într-un fel. Plutea ținându-și respirația. Și nu mai era nici doar pește, și nici pasăre. Ce era el? Păsăre printre pești și pește printre păsări.

Fericirea lui nu dură mult. Întors în apele sale, ceilalți se uitară cu dispreț la el, ba mai mult, cu un fel de groază. Îl vorbeau pe la colțuri – ăia mai bătrâni, care știau atâtea despre lume, dar și cei mai tineri, care-l considerau un blestemat. Un pește-pasăre, ca un liliac printre șoareci, ca o veveriță zburătoare printre veverițe, ca un aye-aye³ printre cimpanzei, ca un axolotl⁴ printre salamandre. A încercat să nu se uite în gura lumii. Gura lumii, slobodă! Își încorda burtica, țâșnea în sus ca o săgeată și vibra cu aripile perfect întinse.

Până la urmă părăsi locul strâmt în care crescuse și ajunsese departe, departe, unde, într-o bună zi, întâlnește pe unul ca el. Nu era singurul! În aer, un pește cu aripile bine întinse, albastrui, se îndrepta spre el. Ca un el însuși, venind din adâncul unei oglinzi. Și-apoi își descoperi seminția⁵, cu adolescenți ca el, cu copii, cu bătrâni, toți înaripați. Așadar, nu era o monstruozitate... Făcea parte din familia rară a peștilor-zburători, așa cum rățușca cea urâtă din poveste era, de fapt, o lebădă.

Și-am încălecat pe niște pești și v-am spus niște povești. Și-am încălecat pe niște calcani⁶ și v-am spus povești pentru fete și băieți de la 10 la 100 de ani.

Simona Popescu (n. 1965) face parte din generația scriitorilor români contemporani. Scrie poezie, proză și eseuri, creații apreciate în țară și în străinătate. A publicat mai multe volume, printre care „Xilofonul și alte poeme” (1990), „Juventus sau alte poeme” (1994), „Exuvii” (1997), „Volubilis” (1998) „Lucrări în verde sau pledoaria mea pentru poezie” (2006), „Autorul, un personaj” (2015). Textul „Peștele-pasăre” a fost publicat în volumul „Ce poți face cu două cuvinte” (2012), o colecție de povești scrise de autori contemporani, dedicate copiilor de azi și de altădată.

EXPLOREAZĂ TEXTUL

1. Scrie un enunț în care să precizezi cine este autorul textului și cui îi dedică povestea.
2. Recitește cu voce tare enunțurile din care ai aflat:
  - prin ce se deosebește peștele visător de alții;
  - ce poveste cunoaște toată lumea subacvatică;
  - care sunt peștii pe care îi admira când era mic;
  - din ce familie rară face parte peștele cenușiu.
3. Explică, oral, sensul următoarelor expresii din text, apoi scrie câte un enunț cu două dintre acestea:

nu făcuse ochi

copil de nepește

pasăre printre pești și pește printre păsări

ca un axolotl printre salamandre

adâncul unei oglinzi

își luă inima-n dinți

³ **aye-aye** – Specie de mamifer lemurian ce trăiește în Madagascar.

⁴ **axolotl, axolot** s.n. – Stadiu în dezvoltarea unei specii de salamandre.

⁵ **seminție, seminții**, s.f. – Totalitatea urmașilor care au același străbun; familie, trib.

⁶ **calcan, calcani**, s.m. – Pește de mare cu corpul turtit și lat, cu ochii pe partea stângă și solzi lungi, tari pe burtă și pe spate.

4. Consultă-te cu colegul/colega de bancă pentru a stabili dacă următoarele enunțuri sunt adevărate sau false. Justifică, oral, răspunsurile, folosind informațiile corespunzătoare din text.

- Peștele cenușiu străbate apele împreună cu familia sa. A F
- Păsările cerului sunt modele de viață pentru peștele cenușiu. A F
- În serile de vară, peștele visător urmărește albatrosul. A F
- În aerul sclipitor, peștele-pasăre zboară numai printre fluturi. A F
- Peștele-pasăre părăsește pentru totdeauna locul strâmt în care a crescut. A F

5. Numește dintre peștii de diferite specii, din imaginea de mai jos, pe aceia care au devenit personaje textului citit.

Peștele-spadă

Piranha

Peștele-pasăre

Peștele-clovn

Pegasus

Pisica-de-mare

Peștele-ciocan

Peștele-dragon

Rândunica-de-mare

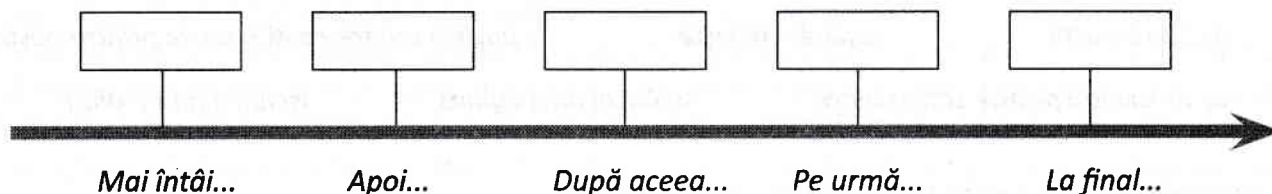

Peștele-înger

6. În text, peștele-pasăre este comparat cu alte două personaje pe care le cunoști din poveștile lui Hans Christian Andersen, *Mica Sirenă* și *Rățușca cea urâtă*. Caută fragmentele în care sunt numite cele două personaje și completează o schemă a relațiilor dintre protagoniștii poveștilor, după modelul de mai jos.

7. Din textul citit ai aflat că protagonistul întâmplărilor este un pește care visează să zboare. Trasează linia evoluției protagonistului, apoi ordonează, după logica textului, următoarele grupuri de cuvinte referitoare la transformările personajului: pește-zburător, pește blestemat, pește fără calitate, pește ciudat, pește cu aripi ca de sticlă.

8. a) Alege din *acvariul sentimentelor* un termen care corespunde stării provocate de lectura textului „Pește-pasăre”, scris de Simona Popescu.

b) Compară alegerea ta cu a colegului/colegei de bancă.

- Dacă răspunsul tău este diferit, motivează-l oral.
- Dacă răspunsul tău este asemănător, propune un alt termen care poate fi adăugat în *acvariul sentimentelor*, după lectura textului „Pește-pasăre”.

9. Transcrie enunțul de mai jos, cu varianta potrivită dintre cele scrise între paranteze, apoi justifică alegerea. Pentru mine textul „Pește-pasăre” este o poveste (amuzantă, tristă, atractivă, surprinzătoare, banală, neobișnuită) deoarece....

10. Din text ai aflat că pește-pasăre este considerat un *ciudat al apelor*. Completează un tabel asemănător celui de mai jos, în care vei nota impresiile despre acest personaj.

În text	Pentru mine
Pește-pasăre este considerat de ceilalți „un ciudat” pentru că	Pește-pasăre este/nu este „un ciudat” pentru că ....

11. Prezintă-le colegilor, în două-trei enunțuri, părerea ta despre faptul că pește-pasăre își alege modelul de viață printre păsări, nu printre semenii săi.

12. Alege varianta/variantele potrivite dintre cele de mai jos sau propune tu altă variantă.

I. La începutul textului autoarea atrage atenția cititorului că urmează *cea mai scurtă poveste cu aripi și lacrimă*. Pentru tine această poveste este una care:

- a) te îndeamnă să visezi la lucruri greu de obținut;
- b) te invită să îți urmezi visul, aspirațiile, chiar dacă acestea presupun sacrificii;
- c) te sfătuiește să nu renunți la propriile aspirații, oricât ar fi de greu;
- d) te stimulează să îți descoperi calitățile, să te cunoști;
- e) te determină să îți alegi un model de viață dintre aceia pe care îi admiri pentru calitățile lor.

II. La sfârșitul textului autoarea precizează că a scris povestea pentru *fete și băieți de la 10 la 100 de ani*. Cui crezi că îi este dedicată, de fapt, povestea peștelui-pasăre? Justifică oral alegerea ta.

- a) Acelora care vor să fie diferiți de semenii lor.
- b) Oricărui copil care are aspirații, visuri.
- c) Oricărei persoane, copil sau adult, care crede în visul său și îl urmează.
- d) Tuturor copiilor care cresc, se schimbă, devin adolescenți, apoi se maturizează.